

The background is a solid orange color. In the upper left, a large silhouette of a hand is shown pulling a horizontal bar. From this bar, several thin lines descend to a marionette figure in the lower half of the frame. The marionette is in a dynamic, slightly off-balance pose. There are also some faint, larger-scale silhouettes of shapes, possibly representing the marionette's head or other parts of the puppet, scattered across the background.

DEN FRIA KULTUREN

RAPPORT AV ELIN JONSSON

Elin är tidigare politisk sekreterare för Moderater Region Uppsala och studerar idag vid Uppsala universitet. Hon nås på elinjonsson@hotmail.com.

Rapporten är skriven självständigt av författaren. Moderata ungdomsförbundet delar inte nödvändigtvis alla åsikter som förs fram.

SAMMANFATTNING

Sveriges offentliga kultur styrs av mål och regleringsbrev framtagna av regeringen som sedan tillämpas av kulturrådet. Med en politiskt tillsatt styrelse lämnas myndigheten med uppdraget att förvalta den svenska kulturpolitiken, där tillgänglig kultur länge varit ett av de viktigaste målen. Politiken sätter inte bara spelregler för kulturen utan också finansären där Sverige har bland de högsta offentliga utgifterna för kultur i EU.

Något som både styrs och finansieras via politik kan inte vara fritt trots principen om armlängds avstånd. Fri kultur uppstår först när kulturutövare och verksamheter varken är beroende av statens finansiering eller behöver konkurrera med statens subventionerade verksamhet.

Sverige hade inte behövt oroa sig för att kulturen skulle bli fattigare om de offentliga medlen försvann, snarare tvärtom. Vi är det folk i EU som spenderar mest pengar på kultur utöver det vi betalar i kulturskatt. Kommersiell kultur hade inte bara sparat skattkassan miljarder kronor utan den hade bidragit till en friare kultur. En kultur där inga bedömningskriterier inskränker utövarnas kulturella frihet.

För att öka den kulturella friheten och minska den offentliga styrningen skulle följande tre reformer vara en början på en fri kultur:

- Stoppa politisk tillsättning av generaldirektör och styrelse till kulturrådet. Kulturrådets budgetpost skulle därmed även utebli
- Gör donationer från privatpersoner och företag avdragsgillt
- Ta bort ansökan om tillståndsansökan för kulturevenemang

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
SYFTE	5
FRÅGESTÄLLNING.....	5
BAKGRUND	6
DEN SVENSKA KULTUREN	6
KULTUR EN DEL AV NORDISKA VÄLFÄRDSMODELLEN	6
SEX SVENSKA ARGUMENT FÖR OFFENTLIG FINANSIERING.....	7
KULTURENS UTGIFTER.....	8
DOLDA UTGIFTER.....	9
KULTURPOLITISKA MODELLER	10
KULTURPOLITIKENS FÖRVALTNINGSOMRÅDEN.....	11
STATLIG NIVÅ	11
REGIONAL NIVÅ.....	14
KOMMUNAL NIVÅ.....	14
SVENSKA BIDRAGSSYSTEMET	14
ARMLÄNGD AVSTÅND - PRINCIPEN SOM SÄGER EMOT SIG SJÄLV	16
PRIVATFINANSIERAD KULTUR.....	17
KULTURBRANSCHEN EFTER PANDEMIN	18
DISKUSSION	20
POLITIKENS KONSEKVENSER.....	20
VÄGEN TILL ETT OBEROENDE KULTURLIV	21
KOMMERSIELL KULTUR BÄR SIG	22
EN PANDEMIDRABBAD BRANSCH LIKT MÅNGA ANDRA	22
AVSLUTANDE DISKUSSION	24
DEN PRIVATA OCH FRIA KULTUREN	24
PRIVAT FINANSIERAD KULTUR ÄR OLIKA FRITT	25
SEX ARGUMENT FÖR PRIVAT KULTUR	26
SLUTSATS	29
REFORMFÖRSLAG	30
REFERENSLISTA	32

INLEDNING

Det svenska kulturlivet har länge varit en syntes av underhållning, vårt kulturhistoriska arv och nyskapande, ett kulturliv som har varit tungt finansierat sedan 1974. Statens kulturuppgift har länge varit att besluta om riktlinjerna och de övergripande mål för kulturpolitiken, något som görs via budgetbeslut, lagstiftningar och strategier. Det är Kulturrådet som har haft i uppgift att se till att de statliga medlen som används till kultur följer de kulturpolitiska målen.

Sverige är idag ett av länderna i EU som lägger mest skattepengar på kultur. Men så har det inte alltid varit. Det fanns en tid när kulturen inte var färgad av och styrd av politiken. Fram till 1974 innan kulturen politiserades och tillgängligheten hamnade i fokus var kulturen till stor del privat finansierad via filantroper. Även på den tiden samlades folk på tillställningar, konstsamlingar byggdes upp och kultur konsumeras, utan statens inblandning. Hade det då inte varit möjligt och önskvärt om vi gått tillbaka till en kultur fri från skattemedlen och kraven de medför?

Svensk kultur och svenska kulturutövare hade gynnats om vi återgick till en mindre statligt styrd kultur som lämnas fri. Vi borde inte vara rädda för att svenskar skulle sluta konsumera kultur bara för att den offentliga kulturen skulle tas bort. Vi är inte bara det land med bland de högsta offentliga utgifterna för kultur, vi är också det land där hushållen konsumerar mest pengar på kultur utöver skattepengar som går till kultur i hela EU. Hur tar vi då oss tillbaka till en kultur där kulturutövarnas kulturella frihet inte inskränks av statens bedömningskriterier och subventionering? Och finns det andra vägar att finansiera kultur än via offentliga medel?

Syftet med den här rapporten är att lyfta fördelarna med att slopa den offentliga finansieringen av kultur och hur konsumenterna, producenterna och övriga samhället gynnats av en sådan omställning. Men vägen till en den fria kulturen är lång och snårig därför lyfter även rapporten enstaka reformförslag som skulle kunna vara början av fria kulturens omställning.

SYFTE

Syftet med rapporten är att redogöra för hur dagens offentliga kultur finansieras och bedrivs, samt hur den skulle kunna bedrivs på ett opolitiskt- och icke skattefinansierat sätt.

FRÅGESTÄLLNING

Hur skapar man en fri kultur?

Hur kan den offentliga kulturen finansieras på andra sätt än genom skattemedel?

BAKGRUND

DEN SVENSKA KULTUREN

Ordet kultur sätter i gång många tankar hos svensken, allt från bio, museum, festivaler till teatrar. Många av de verksamheter som ploppar upp i vårt huvud tar vi för givet till ett lågt pris tack vare att staten subventionerar stora delar av vårt kulturliv. Tung offentlig finansiering av svensk kultur har blivit så pass rotad att den sedan 1974 varit en del i välfärdsmodellen.

KULTUR EN DEL AV NORDISKA VÄLFÄRDSMODELLEN

Gemensamt för de nordiska länderna är att de är statscentrerade, staten har en central roll i investeringar och konsumtion för den allomfattande välfärdsstaten.¹ I välfärdsmodellen har staten ansvar för regional och social omfördelningspolitik och över "trepårtssamarbetet", ett samarbete mellan arbetstagarorganisation, arbetsmarknaden och staten. För välfärdsmodellen är målet ett jämlikt samhälle där medborgare behandlas på samma villkor, och genom omfördelning, bidrag och allmänna tjänster ska det uppnås. Nordisk kulturpolitik är en del i välfärdsmodellen och i de kulturpolitiska målen återspeglar därav välfärdspolitikerna, kulturens mål blir därför att vara jämlik och universell.² Som resultat av att kultur ingår i välfärdstjänster står kultursektorn årligen för stora delar av de offentliga utgifterna. I och med att kultur räknas som en social rättighet måste staten säkerställa dess tillgänglighet, samtidigt jobbar de för bättre villkor åt professionella konstnärer. Något som sätter många myndigheter i jobb där staten även har full eller delvis kontroll över ett antal bolag och stiftelser. Vilket har stärkt argumentationen för offentlig finansiering av kultur.

¹ ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

² ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

SEX SVENSKA ARGUMENT FÖR OFFENTLIG FINANSIERING

Den offentliga finansieringen av kultur bygger idag på sex argument.

Till att börja med rättfärdigas offentliga stöd för att ge lika tillgång till kultur. Genom subventionering försöker staten minska kulturkonsumtions skillnaderna som påvisats uppstå till följd av utbildningsnivå och inkomst. Subventioneringen görs på ett antal utvalda kulturorganisationer för att erbjuda sänkt eller fri entré. Detta är en insats för att nå målet om lika tillgång till kultur.³ Staten uppmuntrar även viss kultur genom lägre moms. Exempelvis är momsen på försäljning av konstverk på 12 procent, till skillnad från övriga varor på 25 procent. På underhållnings-, kulturella- och kulturvenemang är momssatsen på 6 procent. Där dans, bio och artistframträdande inte är inkluderat utan ligger på 25 procent.

För det andra menar den ekonomiska teorin att kulturen leder till externa positiva effekter. Det vill säga att även de som inte konsumerar eller producerar kulturen, drar nytta av deras existens.⁴ Ett sådant exempel är att kultur i olika former ger ökad turism, något som i sin tur öppnar upp för nya jobb.

Ett tredje argument är att kulturen är allmännyttig. Producerad kultur konsumeras av nya individer utan extra kostnad, med det menas att en målning kan ses av mer än en person. Tanken med detta argument är att välfärdsavkastningen ökar om konsumtions möjligheten för konsten är hög.

Att via offentlig subventionering underlätta för professionella aktörer att verka inom kultursektorn ses som ett fjärde argument för offentligt finansierad kultur.

Resonemanget lyder, att via stöd till nya uttrycksformer får samhället ta del av en större mångfald på kulturmarknaden. Något som försvaras med att det tar tid för aktörer och trender att etablera sig vilket rättfärdigar stöd.⁵

³ ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

⁴ ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

⁵ ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

Att subventionera kultur som inte kommer att konsumeras ses också som skäl nog att offentligt finansiera kultur. Det bygger på ett ekonomiskt argument om att det finns icke-användningsvärden som är viktiga för individer och samhället, både till samtida konsumtionsmöjligheter men även framtida. Man menar att det både finns ett optionsvärde, alltså ett värde i att ges möjligheten att konsumera kultur även om man väljer att avstå samt ett existensvärde, att det finns ett värde i att kultur existerar oavsett avsikt att konsumera den.

Det sista argumentet för offentlig finansiering av kultur är att konsumenters val är irrationella för komplexa varor, dit kultur räknas. Man menar att staten kan ha skäl att begränsa konsumentens val om resultatet är en produkt/ tjänst som konsumenten är tillfredsställd med. Ett liknande exempel är utbildningen som anses vara ett överenskommet meritgods, men i och med att mängden kulturkonsumtion avgör individens förmåga att värdera konst anser kulturekonomen att även kultur är en meritvara.⁶

KULTURENS UTGIFTER

De offentliga utgifterna för kultur är fördelade på stat, region och kommun, 2021 uppgick sammanlagt till 36,6 miljarder svenska kronor.⁷ Där staten står för 19 miljarder, regionen 4,8 miljarder och kommunerna 12,9 miljarder.⁸ Intäkter från privatpersoner och stiftelser i form av donationer är ovanligt i Sverige och uppgår endast till 1% av kulturens årliga intäkter⁹, till skillnad från England där motsvarande siffra är 11%.¹⁰

Men svensk finansiering skiljer sig inte bara gentemot England utan stora delar av Europa och USA. Siffror från 2012 visar att svenska offentliga utgifter för kultur är mer än dubbelt så höga som England, Tyskland och Frankrikes offentliga utgifter.¹¹ Trots att

⁶ ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

⁷ (Myndigheten för kulturanalys)

⁸ (Myndigheten för kulturanalys)

⁹ ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

¹⁰ (Myndigheten för kulturanalys)

¹¹ (Myndigheten för kulturanalys)

vi är ett av de länder som betalar mest i kulturskatt spenderar svenskar ytterligare 85,4 miljarder kronor på kultur när vi själva får välja vad vi vill konsumera för kultur. Det motsvarar att hushållens privata utgifter står för 70% av de årliga utgifterna för kultur. Enligt Eurostat 2019 hade de svenska hushållen de högsta utgifterna för kultur i hela EU.¹²

DOLDA UTGIFTER

Det är inte enbart den vanliga driften av konsthallar, museum, teatrar och operor som tas från statskassan, vi får även bekosta stora renoveringar. Innan den beräknade renoveringen av Kungliga Operan 2026 har påbörjats har den redan i år redan kostat skattebetalare 223 miljoner, där 133 av dem stod för en akut renovering och övriga 90 miljoner kronor är pengar fastighetsverket begärt för att utreda resterande renovering.¹³ SPV räknar med att detta blir den största renovering av Operan genom tiderna. Den slutliga beräknade kostnaden är ännu inte klar men operans VD Fredrik Lindgren är besviken över att renoveringen inte planerar att innefatta en utbyggnad.¹⁴ Underhåll och renovering av de statligt ägda byggnaderna där kulturutövning äger rum är kostnader utanför kulturdepartementet. Kostnaden ligger på Sveriges fastighetsverk (SFV) vars uppdrag är att bevara och utveckla de statligt ägda kulturhistoriska fastigheterna, Kungliga Operan är en sådan fastighet.¹⁵ SFV förvaltar över 2300 fastigheter, 4000 byggnader och 6,4 miljoner hektar, motsvarande en sjundedel av Sveriges yta.¹⁶ Underhållskostnaderna som ligger hos SFV är alltså kostnader utöver kostnaderna för att bedriva verksamhet i museer, konsthallar, operor och teatrar.

¹² ("Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture")

¹³ (SVT nyheter)

¹⁴ (Svenska Dagbladet)

¹⁵ ("Statens fastighetsverk (SFV)")

¹⁶ (Svenska fastighetsverket)

KULTURPOLITISKA MODELLER

Beroende på hur ett land valt att organiserat kulturpolitiken räknas de till olika idealiska modeller. Systemet infördes 1989 av Harry Hillman-Cartran och Claire McCaughey, två kanadensiska forskare. De kom fram till fyra modeller utefter statens förhållningssätt till kulturen, mecenatmodellen, underlättarmodellen, arkitektmodellen och ingenjörsmodellen.¹⁷

England fram till 1980-talet är ett tydligt exempel på mecenatmodellen. Vilket innebär att statens roll är att stödja kulturen men fördelningen av penninganslagen sker via ett fristående organ. Staten fungerar därmed som en av flera aktörer på den fria marknaden.

Likt usa styrs idag Englands kultur i stället via underlättarmodellen. Statens funktion i underlättar modellen är att via skattelättnader underlätta för aktörer inom kulturen att verka.

I arkitektmodellen är staten mer ingripande och aktivare än i de ovanstående. Här är kulturen integrerad i det politiska arbetet, där staten utarbetar planer och har övergripande ansvar för kulturen. Däremot håller sig staten utanför när det kommer till skapandet och innehållet av kulturen de lägger grund för. Arkitektmodellen delas vidare in i fyra kategorier efter hur staterna förhåller sig till armlängds avstånd.

En forskare från Norge, Per Mangest hävdar att denna kategoriseringen av den europeiska kulturpolitiken är för onyanserad och pratar istället om fyra västeuropeiska modeller. Denna indelning utgår snarare utifrån hur staterna förhåller sig till principen om armlängds avstånd, och ger följande.

Den *franska*, som innehåller betydande inslag av central statlig styrning.

¹⁷ (Frenander)

Den *brittiska*, som numera alltså är klart marknadsorienterad.

Den *tyska*, där ansvaret nästan helt och hållet ligger på regional nivå.

Den *nordiska*, som innehåller flera beslutsnivåer och som är mer korporativ.¹⁸

Där svensk kulturpolitik räknas till den nordiska arkitektmodellen.

Slutligen är Ingenjörsmodellen en förlegad kulturmodell, tidigare använd i Sovjet och Nazi-Tyskland. Modellen innebär total statlig styrning där staten är ägare över de konstnärliga produktionsmedlen. Kulturen som produceras i denna modell tenderar att vara högst politiskt färgad.¹⁹

KULTURPOLITIKENS FÖRVALTNINGSOMRÅDEN

Kulturpolitiken är ett av de politikområden där verksamheten och organisationen verkar på alla tre nivåer, statlig-, regional- och kommunalnivå.²⁰ Denna organisering är spretig där varje nivå har parallella organisationsformer, dit stiftelser, myndigheter, bolag, hel och halv offentliga organisationer samt privata institutioner räknas. Sammanlagt infaller 54 myndigheter med flera under kulturdepartementet²¹, hit är inte alla som faller under region och kommun medräknade.

STATLIG NIVÅ

Det högsta organet för kulturpolitik vars uppgift är att implementera riksdagens riktlinje och beslut är kulturdepartementet, vars chef är kulturministern. Departementet ansvarar för kultur, medier, nationella minoriteter och demokrati.²² Kulturdepartementet huvudsakliga uppgift är att redovisa vilka utgifter regeringen kommer ha inom kultursektorn. Utöver budgetarbetet så ansvarar kulturministern för att komma med nya förslag. Men för att minska risken för ministerstyre sker idéprovningar genom offentliga utredningar. Att regeringen inte får lägga sig i det

¹⁸ (Frenander)

¹⁹ (Frenander)

²⁰ (Holmberg)

²¹ (Regeringskansliet)

²² (Regeringen)

dagliga arbetet hos myndigheter och inrättningar är ett unikt arbetssätt som är skyddat i Regeringsformen, där Sverige skiljer sig mot övriga världen.

Kulturen har sedan 2009 reviderade generella mål som departementet ska jobba mot, som lyder:

Målen för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.²³

För att uppnå de kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.²⁴

Detta är mål avsedda för alla tre förvaltningsnivåer, något som i praktiken inte är fullt genomförbart. Anledningen är att kommunernas självstyrelsemakt ger dem rätten att ta fram egna kulturpolitiska strategier, något som även till viss del används på regional nivå.²⁵

Som nämnt är det inte kulturdepartementet som har ansvar över det dagliga arbetet utan myndigheter. Den högsta verkställande makten för det dagliga arbetet är myndigheten Statens kulturråd. Regeringen utser myndighetens generaldirektör och

²³ (Regeringskansliet)

²⁴ (Regeringskansliet)

²⁵ (Frenander)

styrelse, till det tillkommer sju arbetsgrupper samt referensgrupper som myndigheten själv utser ledamöter till. Myndigheten har funnits sedan dagens kulturpolitiska modell inrättades 1974²⁶, i hopp om att upprätta principen om armlängds avstånd.

Myndigheten har främst tre ansvarsområden:

- Ansvarar för frågor som rör teater, dans, musik, litteratur, kulturtidskrifter, folkbibliotek, konst, museer, utställningsverksamhet, kulturforskning, och så vidare.
- Kulturrådet fördelar statligt stöd inom kulturområdet, ger regeringen underlag på kulturpolitiska beslut
- Informerar om kultur och kulturpolitik²⁷

Vid sidan av Statens kulturråd finns två stora myndigheter, Riksantikvarieämbetet och Riksarkivet, som förvaltar vårt kulturarv. Staten har även en rad museer de ansvarar för, Moderna museet, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Statens historiska museer och Nationalmuseet. Muséerna ska främja konsten och bevara kulturarvet. Sveriges författarfond och statens konstråd är ytterligare två myndigheter som har ett intresse i kulturpolitiken, främst då de delar ut pengar till författare och konstnärer. För att göra kulturen tillgänglig grundades även Sveriges riksteater, en vandrande teater som ska erbjuda folket en högklassig dramatik. Slutligen är en myndighet kopplat till medieområdet värd att nämna, Presstödsnämnden. När television slog igenom under 1960-talet slog det hårt mot några dåligt anpassade dagstidningar. Folk blev rädda att det skulle hota yttrandefriheten om färre tidningar rapporterade vilket ledde till ett presstöd.²⁸ Presstödsnämndens ansvar är att pröva dessa dagstidningar som söker presstöd.

Kulturdepartementet ansvarar även för ett antal bolag, där de antingen är hel- eller delägare/ finansiärer. Inom konst och kultur är Kungliga Dramatiska Teatern och

²⁶ (Frenander)

²⁷ (Regeringskansliet)

²⁸ (Frenander)

Kungliga Operan två av dessa institutioner. Men det finns en hel del på mediasidan, public service är fördelat på tre aktiebolag, Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB.²⁹,

REGIONAL NIVÅ

Budgetposten för kultur på denna nivå är mycket lägre än den statliga och kommunala potten, men ansvarsområdena för regionen är också desto färre. Regionen har tre huvudsakliga institutioner att ansvara för: 1. Länsmuseum för att bevara det regionala kulturarvet. 2. Länsteatrarna för att öka tillgängligheten för barn och vuxna att ta del av scenkonst 3. Länsbiblioteken vars uppgift är att stötta folkbiblioteken i länet.

KOMMUNAL NIVÅ

Folkbibliotek är kommunerna enligt lag skyldiga att bedriva, men utöver det skiljer sig kulturutbudet mycket mellan kommunerna.³⁰ Kommunens näst största utgift är allmän kulturverksamhet, begreppet innefattar, musik, museer, teater och utställningar.³¹ Även kulturskolan som erbjuder barn och unga undervisning i musik, teater och dans går under kommunal kulturpolitik. Vissa kommuner har tjänstemän vars uppgift är att implementera lokal kulturpolitik, medan andra kommuner saknar det. Hur kommunernas kulturpolitik läggs upp och vad som innefattas är individuellt, där vissa tenderar att avvika mer från den nationella nivån i innehåll och omfattning.

SVENSKA BIDRAGSSYSTEMET

För att tillhandahålla bidrag från Kulturrådet krävs att bidragssökande följer svensk lagstiftning, tar emot besök från Kulturrådet och är anpassat för människor med funktionsvariation. Utöver dessa grundläggande kriterier finns särskilda kriterier för var

²⁹ (Frenander)

³⁰ (Frenander)

³¹ (Frenander)

och en av bidragen som Kulturrådet utformat. Kvalitetskriterium är ett sådant kriterium som Kulturrådet tagit fram för bidrag som rör professionell kulturverksamhet.³²

Av de 54 bidrag som går via kulturrådet omfattas 29 av bidragen av följande fem kriterier:

- “Verka för ökat internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan inom hela kulturområdet
- Integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barn- och ungdomsperspektiv samt främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- Ha sektorsansvar för funktionshinderfrågor med anknytning till myndighetens verksamhetsområde och inom ramen för detta ansvar vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda aktörer
- Verka för kulturens betydelse inom andra samhällsområden
- Ha ett samlat ansvar, inom sitt verksamhetsområde, för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck
- Samverka med berörda myndigheter, regioner och kommuner inom ramen för kultursamverkansmodellen samt med institutioner, det civila samhället och andra aktörer
- Främja samverkan, erfarenhetsutbyte och lärande mellan lokala, regionala, nationella och internationella aktörer som bedriver verksamhet av betydelse för kulturens utveckling.”³³

³² (Kulturanalys)

³³ (Kulturanalys)

ARMLÄNGDS AVSTÅND - PRINCIPEN SOM SÄGER EMOT SIG SJÄLV

Armlängds avstånd är en princip myntad under 1950-talet av John Maynard Keynes.³⁴ En princip vars syfte är att låta politiken fatta beslut om inriktningar och anslag men låta kulturens och konstens innehåll vara fritt från politisk styrning. Istället ska de insatta och utbildade inom det kulturella och estetiska besluta vilka konstnärer, regissörer och författare som ska beviljas statliga medel.

Utanför Sverige är det vanligt med olika organ som jobbar för att principen ska gälla. Men i och med att Regeringsformen ska skydda oss från ministerstyre anses armlängds avstånd vara skyddad. Hur väl skyddad den egentligen är går att diskutera då Statens kulturråd jobbar efter direktiv och mål från kulturdepartementet. I Alen Doracic och Petter Eklunds magisteruppsats från 2005 undersökte de relationen mellan Statens kulturråd och regeringen och kom fram till att "kulturrådet ligger mycket nära regeringen". Men de menar ändå på att de blivit mer självständiga sedan val av ledamöter till referens- och arbetsgrupperna hamnade hos dem själva. De landade slutligen i att hur väl armlängds avstånd fungerar mellan kulturrådet och regeringen beror på hur principen tolkas och man lätt kan förklara att kulturrådet slits mellan kulturlivets- och kulturpolitikens intresse.³⁵

Det har inte hindrat att principen på 2020-talet har omdefinierats av politiska krafter, som strävar efter att omvandla kulturlivet med det motsägelsefulla argumentet, att ingen politiker ska påverka det konstnärliga innehållet, men ingen konstnär ska heller kunna göra vad som helst med skattepengar.

³⁴ (Kindstrand)

³⁵ (Frenander)

PRIVATFINANSIERAD KULTUR

Trots den tunga offentliga finansieringen av kultur finns det idag flera privata aktörer som bidrar med kultur i form av teatrar, festivaler, bio, konsthallar med flera. Ett bra exempel på det är Timbros rapport "Moderna Mecenater" skriven av Anna Brodow Inzaina som presenterar fyra konsthallar i Stockholm oberoende av statliga medel. Det är Svenska Fotografiska museet AB (Fotografiska), Sven-Harrys konsthall och museum, Artipelag och Bonniers konsthall är konsthallarna som rapporten berör. Konsthallarna drivs i olika verksamhetsformer, Bonniers Konsthall tillhör Bonnierförlag och är ett handelsbolag, Sven-Harrys konsthall är en stiftelse, Artipel bedriver kulturverksamhet under moderbolaget Lillemor Design AB och Fotografiska är vinstdrivande och bedrivs i bolagsform.³⁶ Gemensamt för de kommersiella konsthallarna och är att de säkrar sin finansiering genom blandade intäktskällor, såsom restaurang i byggnaden, sponsorer, uthyrning av lokaler i byggnaden, entréavgifter och sponsring.

Festivaler är ytterligare ett exempel på privat finansierade kulturevent som bär sig på egna ben och likt konsthallarna sker finansiering via flera olika intäktskällor. Festivaler och evenemang som Lollapalooza och Diggiloo erbjuder publiken ett brett kulturutbud genom att samla flera kulturutövare till en och samma scen. Stora event likt dessa för även med sig ett stort mervärde till den stad eller städer den besöker. Lollapalooza exempelvis bidrog 2023 till en turismomsättning på nästan 360 miljarder kronor i Stockholms stad.³⁷

Men även raggarbils träffar och allsånger som drar ihop evenemang enbart via ideella krafter är kultur. Kultur kommer i flera former, något som privata aktörer och civilsamhället levererar till samhället gång på gång.

³⁶ (Brodow Inzaina)

³⁷ (Visit Stockholm)

KULTURBRANSCHEN EFTER PANDEMIN

Branschens utmaningar har aldrig varit så tydligt som under pandemin. Förbudet mot sammankomster blev förödande för många inom kulturvärlden som är beroende av biljettintäkter. Restriktionerna blev för många inom sektorn ett näringsförbud och sektorn tappade under 2020 17% av intäkterna, något som ställde till det i många privatekonomi. Det är inte de verksamheter där staten är huvudfinansiär eller huvudman man pratar om när man pratar om den drabbade sektorn, tvärt om de klarade sig i snitt bättre.³⁸ Det var i huvudsak grupper som var beroende av egna intäkter som det slog hårdast mot exempelvis kommersiella musikgrupper och biografer. På samma sätt drabbades övriga frilansare vars arbetstillfällen uteblev. Att denna grupp under pandemin hade svårare att ta del av näringslivsstöd och trygghetssystem förvärrade situationen ytterligare men även sponsring var en intäkt som försvann, något som många evenemang är högst beroende av exempelvis Way Out West och andra festivaler. Som högst uppmättes företags intäktsbortfall till 63% under juli månad 2020. Att 129 företag inom kulturbranschen gick i konkurs eller rekonstruktion under och efter pandemin ger inte en rättvis bild av situationen då de flesta privata kulturutövare driver sin verksamhet via enskild firma något som sällan går i konkurs utan istället läggs ned vilket var fallet för många egenföretagare.³⁹

Att döma av statens offentliga utredning ” Från kris till kraft” ville staten sätta in ett flertal insatser i rädslan om att pandemins konsekvenser leder till permanent kompetensbrist och lågt deltagande. Där följande bedömning gjorts:

- Mot bakgrund av problem kopplade till köbildning och fortsatta intäktsbortfall finns det ett behov av återstartsstöd i form av stipendier till konstnärer samt utvecklings- och verksamhetsstöd till kulturverksamheter åtminstone ett par år

³⁸ (Statens offentliga utredningar (SOU))

³⁹ (Statens offentliga utredningar (SOU))

efter pandemin för att skapa goda förutsättningar för kultursektorns återstart och utveckling

- Branschspecifika analyser av sektorns kompetensbehov bör genomföras. I pandemins kölvatten har behovet av kunskap om hur tillgång till och efterfrågan på arbetsmarknaden ser ut vad gäller olika kompetenser inom kultursektorn vuxit
- Många av de frilansande tekniker som tidigare arbetat inom kultursektorn men som under pandemin har sökt sig till andra branscher uppger att de inte kommer att återvända till sektorn. Samtidigt är efterfrågan på ljus- och ljudtekniker stor inför återstarten av kulturlivet. Det är därför viktigt för kultursektorns återstart och utveckling att det startas utbildningar för tekniker som möter sektorns efterfrågan
- Det kommer krävas särskilda stöd för att oetablerade och nytexaminerade konstnärer ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Under pandemin har det inte funnits praktikplatser och liknande i den omfattning det brukar göra. Därför krävs riktade insatser för att fånga upp nya konstnärer
- Till dess att besöksantalen återgår till normala nivåer behöver det offentliga vara redo att tillföra extra resurser syfte att säkerställa den kulturella infrastrukturens fortlevnad. Ett annat alternativ är att politiken genom subventioner eller kampanjer stimulerar efterfrågan på kulturupplevelser. En sådan satsning kan både förbättra kulturaktörernas ekonomiska möjligheter till överlevnad och bidra till ett brett deltagande i kulturlivet.⁴⁰

⁴⁰ (Statens offentliga utredningar)

DISKUSSION

POLITIKENS KONSEKVENSER

När kulturen ges mål kan den inte vara fri. Inget som är statligt finansierat kan därav vara fritt och därmed faller även principen om armlängds avstånd. Kulturens främsta motstånd är politiken som idag styr kulturen med järnhand. Kulturrådets styrelse som har övergripande ansvar för landets kultur, en styrelse som tillsätts av politiker där finansiering är skattemedel leder till att kulturen till ett politiskt verktyg. Något som politiken rättfärdigar med argumentet om kulturell tillgänglighet.

När kulturen ges mål som att vara tillgänglig och däribland öka kulturkonsumtionen hos lågkonsumenter riskeras den kulturella friheten att inskränkas. Detta då kulturrådet värnar innehåll och perspektiv som förväntas attrahera dessa grupper, något som speglas i önskemål, krav och bedömningskriterier. Bedömningskriterierna kan senare resultera i att vissa konstnärer och visst konstnärligt innehåll prioriteras. Konstnärer kommer antingen anpassa sitt innehåll efter kriterierna eller bli bortprioriterad, där båda scenarier inskränker den konstnärliga friheten.

I den senaste kulturpolitikens proposition kan vi läsa att samtidigt som kulturen ska bidra till samhällsutveckling och tillgänglighet ska den inte bli instrumentell, behålla sitt egenvärde, konstnärliga integriteten och myndigheter ska fortsätta verka för kulturlivets oberoende. Det är inte bara den kulturpolitiska propositionen som inskränker den kulturella friheten, det görs även i myndighetens instruktion och regeringens årliga regleringsbrev. Där myndighetens uppgifter, återrapporteringskrav, ansvar och budget framgår. Utöver det kan myndigheten även tilldelas ytterligare uppdrag.⁴¹ Myndigheterna inom kulturområdet blir här styrda hur de ska fördela budgeten över olika anslagposter, vilka områden som ska beviljas bidrag och hur

⁴¹ (Kulturanalys)

återrapporteringen av bidragsgivningen ska ske. Här blir myndigheterna styrda att uppnå mål genom anpassad bidragsgivning.

Läns musiker är ytterligare en metod som används för att öka tillgängligheten. Det innebär att regionerna väljer ut ett antal artister vars uppgift är att anordna musikevenemang, uppträda för barn och samverka med andra regioner. Svenska musiker och skivbolag kan även tilldelas bidrag. Ett sådant exempel är musikutgivning, ett bidrag som ges för att artisten ska turnera med sin släppta musik. Utöver att den konstnärliga friheten inskränks, tenderar de subventionerade artisterna och länsmusikerna att konkurrera med frilansande artister då event har lättare att ta in subventionerade artister som kan hålla ner sina kostnader. Samma konsekvenser medför länsteatrar.

Utöver tillgänglighet finns ett annat centralt mål med politiken, samhällsnyttan. Målet motiveras med att kulturen via mångfald, kreativitet och konstnärlig kvalitet driva samhällsutvecklingen.⁴²

VÄGEN TILL ETT OBEROENDE KULTURLIV

Stora delar av Sveriges kulturliv är på något sätt beroende av politiken. De kulturutövare som väljer att tillämpa sitt innehåll till bidragskriterier blir beroende av politiken, att det skulle medför en lojalitet är inte en omöjlighet. Samtidigt som lojaliteten mellan kulturutövare och politiken i stort växt sig starkare har de privata aktörerna lämnats utanför, sedan privat finansiering och donationer innan 1930-talet gick över till tung statlig finansiering 1974. En viktig del vid bidragsavvecklingen är därför att släppa in dessa aktörer och återgå till en kultursektor finansierat av privata medel och ett innehåll styrt av konsumenternas önskan. Därför borde vi välkomna ett stiftelsesystem likt Amerika och England. Att ersätta statliga bidrag med privata stiftelser fyller fler funktioner än att lätta på Sveriges höga skattetryck, det bidrar till en friare kultur. Stiftelserna skulle likt den offentliga sektorn komma med tillhörande kriterier för att erhålla pengar. Det är heller inte omöjligt att dessa kriterier skulle

⁴² (Kulturanalys)

användas för att styrka kulturutbudet på samma sätt som staten använder bedömningskriterierna. Den stora och önskvärda skillnaden är att de olika privata stiftelserna skulle komma upp med olika kriterier dels som resultat av olika intressen, dels för att stiftelser präglas av sin samtid och stiftelser som stiftas under olika decennier kommer att föra med sig olika intressen. Kulturutövare kan då gå till den stiftelse som bäst stämmer överens med deras värderingar och innehåll, utan att behöva anpassa sig.

KOMMERSIELL KULTUR BÄR SIG

Det ska inte vara staten som ansvarar för utställningar, uppsättningar och utövning av kultur, den så kallade breda kulturportföljen tenderar att bli smal och dyr under deras ledning. Kostnaderna för förvaltandet och kulturverksamheten är kostnader som inte hade behövt belasta skattekassan, kulturlivet hade burit sig på kommersiell kultur. Men kulturdebatten tenderar att stanna vid huruvida "finkulturen" skulle klara sig kommersiellt eller inte. Det man missar är att den större delen av hushållens kulturutgifter går till kommersiell kultur i form av festivaler, stand-up eller bio. Det finns idag ett flertal kulturverksamheter och evenemang som är självförsörjande till 100 procent, där finansieringen ofta sker via ett flertal intäktskällor. Detta gör att verksamheterna till skillnad från de offentliga verksamheterna blir gynnsamma.

EN PANDEMIDRABBAD BRANSCH LIKT MÅNGA ANDRA

Trots det kritiska läget för kulturlivet som pandemin förde med sig och att och nu får hantera följderna rättfärdigar inte det att politiken lägger sig i kulturlivet ännu mer. Vi vet sen tidigare att yrken och intressen går i vågor vare sig pandemi eller inte. På samma sätt som alla andra branscher finns det alltid en risk att driva företag därför borde det inte göras någon skillnad på kulturbranschen. Det är därför inte heller rätt att via subventionering öka kompetensen inom sektorn. På samma sätt som att öka antalet platser till sjuksköterskeprogram inte automatiskt ger fler sjuksköterskor om de inte fullföljer studierna eller väljer inte att jobba som sjuksköterska. Det vill säga att extra insatser för en utbildning inte nödvändigtvis kommer leda till fler yrkessamma inom sektorn. För det andra bör inte staten gå in och värdera vilka yrkesgrupper och

sektorer som ska ges stöd efter en pandemi, deras uppgift är inte att favorisera. Slutligen går det att ifrågasätta huruvida kulturens arbetsmarknad ger en korrekt bedömning av vilka yrken det är brist på. En sektor med tung statligfinansiering är inte jämförbar med den fria marknaden. Det borde därför inte heller vara rätt att analysera och dra slutsatser om kompetensförsörjning och arbetskraft som inte styrs av konsumenternas konsumtionsmönster utan regleringsbrev och mål. Att kulturen inte anpassar sig till konsumtionsmönstret utan till bidragskriterier gör det heller inte konstigt att konsumtionen av kultur kan variera stort. Därför kan man ställa sig frågande till de två sista argumenten för statlig finansiering som menar att kultur kan produceras utan avsikt att konsumeras då det har ett värde i att existera och potentiell framtida konsumtion. Trots att kulturen har ett egenvärde i sig går det att ifrågasätta att staten bör använda skattepengar för att finansiera konst som kanske aldrig kommer att konsumeras. Staten borde inte heller jobba i förebyggande syfte och subventionera kulturutövare som marknaden inte efterfrågar och rättfärdiga det med argument om att kulturen är komplex och vi invånare inte besitter förmågan att uppfatta det till en början.

AVSLUTANDE DISKUSSION

DEN PRIVATA OCH FRIA KULTUREN

Kulturen borde vara självfinansierad främst för en fri kultur men också för att den är subjektivt. Det är inte rimligt att miljarder skattekröner läggs på kultur som stora delar av befolkningen inte väljer att konsumera. Med andra ord bör inte hushåll finansiera andra hushålls helgaktiviteter. Idag kostar kulturpolitiken svenskar 36,6 miljarder år, samtidigt som svenskar själva konsumerar det dubbla beloppet på egenvald kultur.⁴³ Bara för att all kultur inte skulle klara sig på den kommersiella marknaden betyder det inte att vi skulle ha ett fattigt kulturliv, det betyder inte heller att den kultur som inte klarar sig idag aldrig kommer klara sig på marknaden. Som allt annat går konsumtion i vågor och när intresset återkommer kommer kulturformen återetablera sig. Den fria marknaden skulle göra att vi slipper betala för konst väldigt få vill se, i stället för att staten ska gå in och rädda upp all konst ingen vill konsumera. Det hade gått att jämföra med att staten skulle gå in och subventionera Sveriges restauranger för att rädda dem från konkurs trots att ingen besöker restaurangen. Därför är det även rimligt att strama åt statskassan för kultur och i stället låta individen spendera sina pengar på valfri kultur.

Vi borde alltså sträva efter en marknadsekonomisk kultur där kulturen tillåts vara fri från politiken, ett kulturliv som bär sig självt. Idag är kultur en del av det nordiska välfärdssystemet och efter decenniet av statliga kampanjer lever få med tanken att det skulle kunna vara på ett annat sätt. Men det är naivt att tro att kulturvärden inte skulle kunna bära sig själv och att vi människor inte är förmögna att värdera, uppskatta och konsumera konst utan att staten sätter spelreglerna. Vi ska ha i åtanke att utöver de 36,6 miljarder kronorna i skatt som går till kulturen så är hushållen beredda att betala

⁴³ (“Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture”)

85,6 miljarder på egenvald kultur. Vi är alltså ett folk som ser värde i kultur utan statens hjälp.

När staten slutar vara bidragsgivare slutar även kulturutövare som tar emot bidrag vara lojala till politiken som de tidigare varit beroende av. Att staten inte längre skulle vara finansiär är något som förhoppningsvis skulle skapa ett ömsesidigt intresse mellan kulturlivet och privata aktörer.

I ett läge där staten slutar vara finansiärer fyller inte heller den motsägande principen armlängds avstånd någon funktion. Eftersom det inte längre finns en politisk makt inom denna sektor som behöver hålla fingrarna i styr. Principen om armlängds avstånd funktion och hur väl den upprätthålls idag går att ifrågasätta. Syftet är att den politiska makten inte ska påverka kulturens innehåll, men trots att man försökt och löst det genom att ge uppdrag till myndigheter är det fortfarande regleringsbrev, budget och mål framtagna av politiken som starkt präglar resultatet. Även av denna anledning är det nödvändigt att stoppa bidragsgivningen till kulturen.

PRIVAT FINANSIERAD KULTUR ÄR OLIKA FRITT

Att ta bort offentlig finansiering av kultur skulle spara skattebetalarna miljarder kronor, men skulle den bli friare?

Vi skulle inte bara spara in på skattemedel om kulturen inte längre låg på politikernas bord, utan vi skulle också slippa politikens påverkan. Regleringsbrev med tillhörande bedömningskriterier är det som idag inskränker kulturens frihet i statligt finansierade kulturella verksamheter likväl som via offentliga bidrag.

Däremot går det att diskutera om kulturell frihet skulle råda enbart för att den styrs av marknadsekonomi i stället för staten. Där finns det inget direkt svar utöver att allting som är statligt reglerat alltid är styrt. Men hur stor den kulturella friheten blir efter en

privatisering kan skilja sig mellan privata stiftelser eller donationer och den kommersiella marknaden.

Privata stiftelser och donationer är friare än statliga bidrag av anledningen att stiftelserna skulle kunna sägas verka på den fria marknaden. Till skillnad från statliga bidrag där bidragskriterierna är de samma för alla skapar privata stiftelser en variation. Tack vare att stiftelser skapas av olika personer under olika tidpunkter kommer deras kriterier att skilja sig en aning från varandra. Det i sin tur gör att kulturutövande eller verksamheten kan söka pengar från den stiftelse vars kriterier stämmer bäst överens utan att behöva anpassa sitt innehåll särskilt mycket. Däremot går det sällan att komma ifrån kriterier, förväntningar eller motprestationer från donationer och stipendier vare sig det är offentligt eller privat. Det i sin tur medför att kulturens innehåll blir påverkat i viss mån och därmed den kulturella friheten.

Kommersiell kultur som i stället drivs via stiftelser, aktiebolag eller handelsbolag har generellt större konstnärlig frihet. Där kan sponsorer eller donationer i stället vara en kompletterande intäktskälla som ger företaget en ökad men inte avgörande trygghet. Denna typ av verksamhet blir inte på samma sätt beroende av donationer eller stipendium då verksamheten i stället finansieras via intäkter från kultur som konsumenten är beredd att betala för. Här styr marknaden i allra högsta grad vad som ska konsumeras då konsumenterna blir företagets, artisternas och konstnärernas jury.

SEX ARGUMENT FÖR PRIVAT KULTUR

Som svar på statens sex argument om varför kulturen ska vara offentligt finansierat kommer här i stället sex argument varför privat kultur är mer ekonomiskt, tillgängligt och framför allt friare.

Hade kulturen varit kommersiell hade den inte bara haft externa ekonomiska effekter i form av fler jobbomöjligheter vid ökad turism, utan verksamheten i sig hade varit ekonomiskt hållbar. Festivaler, raggarräffar och utställningar i privat regi lockar ännu

fler turister. Men den största skillnaden är att den kommersiella verksamheten till skillnad från staten genererar arbetstillfällen som inte går på skattekassans bekostnad.

Det är inte statens uppgift att väga olika branschers förutsättningar mot varandra. Vi borde inte göra skillnad på branscher. Alla tjänster och produkter tar tid att etablera sig på marknaden. Därför bör vi inte göra någon skillnad på kulturbranschen. Det är din uppgift som konstutövare eller verksamhetens uppgift att etablera sig och likt alla andra egenföretagare får man reda ut det ekonomiska på egen hand. Det ansvaret ligger inte på skattebetalarna.

Dagens argument menar även att subventionera kulturutövare skulle säkra ett bredare kulturinnehåll. Men subventioner ges till de utövare och verksamheter som går i linje med statens mål, vilket i stället begränsar kulturbredden. Kulturens variation hade däremot ökat om bedömningskriterier inte hade satt stopp för den kulturella friheten.

Att subventionera kultur för att nå en större bredd och utjämna utbildnings- och inkomstskillnader ger nödvändigtvis inte ökat engagemang och mer kultur åt folket. Tillgänglighetens argument har länge setts som det primära argumentet för offentlig finansiering av kultur. Men att staten subventionerar viss typ av kultur för att öka tillgängligheten betyder det inte att det är den kultur som det svenska folket vill ha som blir mer tillgängligt. Subventionerad kultur kan i stället "sno" de kommersiella verksamheternas intäkter. De privata aktörerna kommer därför behöva höja priserna för att täcka kostnaderna. Statens subventionering gör då att kommersiell kultur blir mindre tillgänglig för låginkomsttagare. Därför är det bättre att staten inte lägger någon värdering i vilken kultur som ska göras tillgänglig. Med pengarna som hushållen sparar på att kulturdepartementets budgetpost minskar kan de själva välja vilken kultur de vill betala för.

En kultur reglerad av politiken är negativt för demokratin och yttrandefriheten. De som inte tar emot bidrag av staten för att de inte stämmer överens med deras värderingar kommer ha svårare att konkurrera med dem som fått statligt ekonomiskt stöd, något som skapar en onaturlig konkurrens. En kultur fri från offentliga medel ger däremot alla

samma möjlighet på den fria marknaden. Kulturutövare är då fri att producera vilken kultur som helst.

Utöver att kulturen har ett värde i sig själv kan en fri oberoende kultur även vara samhällsnyttig och komma med nya perspektiv, utmana vår samtid och skapa debatt. Kulturen kan komma med innovativa tankar som senare mynnar ut lösningar på samhällsproblemen, men det sker först när kulturen tillåts vara fri.

SLUTSATS

Idag kostar kulturen ofrivilligt svensken för mycket pengar utan att den ens är anpassat efter vårt konsumtionsmönster. Utöver den offentliga kulturens belastning på statskassan så inskränker den offentliga finansieringen kulturens frihet. Statens uppdrag ska inte vara att säga till oss vilken kultur vi ska kolla, lyssna och producera, det klarar marknaden av på egen hand. Kulturbranschen förtjänar därför inte heller att få särbehandling gentemot någon annan bransch. Konsumenterna och producenternas frihet likväl som ekonomi hade gynnats av en marknadsbaserad kultur. Där stiftelser, donationer och kommersiell verksamhet hade bidragit till ett fritt och brett kulturliv. För att på så sätt lämnat mer frihet åt utövarna där inget inskränker deras kulturella frihet.

REFORMFÖRSLAG

Det slutliga målet med Sveriges framtida kultur är att den är helt självständig. Det kommer vara en tidskrävande omställning. Följande tre reformförslag är en början på denna omställning, förslagen bidrar till friare kultur idag men driver även framtidens självständiga kultur.

Avskaffa myndigheten Kulturrådet

- En myndighet som både finansieras och styrs politiskt kan inte upprätta principen om ärmlängd avstånd från politiken. Därför kan inte Kulturrådet i dagens läge med alla bedömningskriterier ta fram politiskt oberoende kultur. Den kommersiella kulturen kan däremot bidra till en friare kultur samtidigt som den inte tvingar konsumenten att betala för konst man inte nyttjar. Till skillnad från skattepengar som finansierar kultur du inte vill konsumera. Den fria marknaden borde därför styra kulturen och Kulturrådet fyller då inte längre någon funktion.

Gör donationer till kulturen avdragsgill för företag och privatpersoner

- Om vi vill uppnå en kultur oberoende av statliga medel är donationer ett sätt för kulturutövare att minska deras beroende av politiken. Därför bör vi uppmuntra donationer och därmed göra dem avdragsgilla.

Ta bort ansökan om tillstånd för att arrangera kulturevenemang

- Huruvida människor får samlas, dansa och sjunga är inget som staten har med att göra. Dagens tillståndprocesser tar onödig tid och kostnad från företag och ideella krafter som vill berika kulturlivet.

Reformen har inte som syfte att minska kulturlivet utan via marknadsekonomi och ett flertal privata stiftelser skapa ett kulturliv där marknaden till stort styr innehållet och därmed bidrar till ett varierat och brett kulturliv, utan att inskränka den kulturella friheten.

REFERENSLISTA

- Bengtboe, Erik. "Vad går egentligen skatten till?" *Skattebetalarnas Förening*, 2020, <https://skattebetalarna.se/wp-content/uploads/2020/11/Vad-gar-egentligen-skatten-till.pdf>. Accessed 10 August 2023.
- Brodow Inzaina, Anna. "Moderna Mecenater – Från gåvoekonomi till entreprenörskap." *Timbro*, 18 March 2013, <https://timbro.se/allmant/moderna-mecenater-fran-gavoekonomi-till-entreprenorskap/>. Accessed 11 August 2023.
- "Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture." *Publications*, Nordisk kulturfakta, 19 January 2022, <https://pub.norden.org/nordiskkulturfakta2022-01/#91731>. Accessed 2 July 2023.
- Frenander, Anders. "Arkitekter på armlängds avstånd?" *DiVA*, Valfrid, 2010, <https://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:876956/FULLTEXT01>. Accessed 28 June 2023.
- Holmberg, Magnus. "Ragnar Edenmans kulturpolitiska problematisering." *DiVA portal*, Högskolan i Borås, 2014, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1310168/FULLTEXT01.pdf>. Accessed 28 June 2023.
- Kindstrand, Gunilla. "Hur mycket konstnärlig frihet tål Sverige? | Gunilla Kindstrand." *SvD*, 13 March 2023, <https://www.svd.se/a/76jpvv/hur-mycket-konstnarlig-frihet-tal-sverige>. Accessed 5 July 2023.
- Kulturanalys. "Så fri är konsten - Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten." *Myndigheten för kulturanalys*, Kulturanalys, 2021, https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2021/06/2021_1-webb.pdf. Accessed 1 August 2023.
- Myndigheten för kulturanalys. "Kulturlivet, näringslivet och pengarna." *Myndigheten för kulturanalys*, Myndigheten för kulturanalys, 2013, https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2020/09/Kulturlivet-naringslivet-och-pengarna_slutlig.pdf. Accessed 3 July 2023.
- Myndigheten för kulturanalys. "Samhällets utgifter för kultur - Kulturanalys." *Myndigheten för kulturanalys*, 2022, <https://kulturanalys.se/temaomraden/samhallets-utgifter/>. Accessed 29 June 2023.
- Regeringen. "Kulturdepartementets delar i statens budget." *Regeringen*, 2023, <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/kulturdepartementet/kulturdepartementets-delar-i-statens-budget/>. Accessed 5 July 2023.

- Regeringskansliet. "Mål för kultur." *Regeringen*, 2023, <https://www.regeringen.se/regeringspolitik/kultur/mal-for-kultur/>. Accessed 5 July 2023.
- Regeringskansliet. "Myndigheter med flera." *Regeringen*, 2023, <https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/#1288>. Accessed 3 July 2023.
- Regeringskansliet. "Statens kulturråd." *Regeringen*, 2023, <https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/statens-kulturrad/>. Accessed 6 July 2023.
- "Statens fastighetsverk (SFV)." *Regeringen*, 2022, <https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/statens-fastighetsverk-sfv/>. Accessed 11 August 2023.
- Statens offentliga utredningar (SOU). "Från kris till kraft." *Regeringen*, Regeringen, 22 June 2023, <http://regeringen.se/contentassets/c96ef2e953fd481ebb68d41b980a1d0a/fran-kris-till-kraft.-aterstart-for-kulturen-sou-202177.pdf>. Accessed 31 July 2023.
- Svenska Dagbladet. "Regeringen går vidare med renovering av operan." *SvD*, 22 June 2023, <https://www.svd.se/a/mQxzGE/regeringen-gar-vidare-med-renovering-av-operan>. Accessed 10 August 2023.
- Svenska fastighetsverket. "Natur och kultur mellan kust och fjäll, slo." *Statens fastighetsverk / SFV*, 2 Januari 2023, <https://www.sfv.se/>. Accessed 11 August 2023.
- SVT nyheter. "Kungliga Operan stänger för renovering 2026." *SVT Nyheter*, 4 July 2023, <https://www.svt.se/kultur/kungliga-operan-stanger-for-renovering-2026>. Accessed 10 August 2023.

